

CYFARFOD:	Y Cyngor Llawn
DYDDIAD:	5 Rhagfyr 2013
AELOD CABINET:	Y Cyngorydd Brian Jones
TEITL:	CYNLLUN GOSTYNGIADAU TRETH CYNGOR 2014/15
AMCAN:	Mabwysiadu Cynllun Lleol ar gyfer darparu cymorth tuag at dalu'r Dreth Cyngor o Ebrill 2014 ymlaen.
AWDUR:	Dafydd L Edwards, Pennaeth Cyllid

1. Crynodeb Gweithredol

- 1.1 Pwrpas yr adroddiad hwn yw cyflwyno'r trefniadau ar gyfer gweithredu'r Cynllun Gostyngiad Treth Cyngor ac i'w gymeradwyo ar gyfer 2014/15.
- 1.2 Yng nghyfarfod y Cyngor llawn ar 24 Ionawr 2013 mabwysiadwyd Cynllun Gostyngiad Treth Cyngor am 2013/14 yn unol â Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor a Gofynion Rhagnodedig (Cymru) 2012. Rhoddodd Llywodraeth Cymru gymal yn y Rheoliadau yma roedd yn golygu nad oeddynt yn ddilys heibio 31/03/2014.
- 1.3 Mae Cyfarfod Llawn o Gynulliad Cenedlaethol Cymru ar 26 Tachwedd 2013 wedi cymeradwyo'r 'Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor a Gofynion Rhagnodedig (Cymru) 2013' a'r 'Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor (Cynllun Diodyn) (Cymru) 2013', fel y'i cyflwynwyd gan Lesley Griffiths (y Gweinidog Llywodraeth Leol) ar ran Llywodraeth Cymru. Rwyf wedi derbyn barn fod sylwedd y rheoliadau yma yr un fath a rheoliadau'r flwyddyn flaenorol, gyda rhai mân welliannau gweinyddol. Dyma linc i gopi o'r Rheoliadau fel y'i cymeradwywyd gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru:
- Rheoliadau'r Gofynion Rhagnodedig: <http://www.assemblywales.org/cy/bus-home/bus-business-fourth-assembly-laid-docs.htm?act=dis&id=251458&ds=11/2013>
- Rheoliadau'r Cynllun Diodyn: <http://www.assemblywales.org/cy/bus-home/bus-business-fourth-assembly-laid-docs.htm?act=dis&id=251460&ds=11/2013>
- 1.4 Byddai methu â mabwysiadu'r cynllun 'lleol' erbyn 31 Ionawr 2014 yn arwain at orfodi Cynllun Diodyn ar y Cyngor.
- 1.5 Nid oes unrhyw newidiadau o sylwedd yn rheoliadau Llywodraeth Cymru ar gyfer 2014/15 o safbwynt yr hawlwr. Gall trethdalwyr cymwys barhau i dderbyn gostyngiad hyd at 100% o werth eu biliau Treth Cyngor (lle'n derbyn rhai budd-daliadau). Felly, argymhellir isod yn unol â phenderfyniad perthnasol Cyngor Gwynedd yn Ionawr 2013, gydag eglurhaon manwl a rhesymau tu ôl i'r argymhellion yng nghorff dilynol yr adroddiad hwn.

2. Argymhellion

Gofynnir i'r Cyngor llawn –

- 2.1 Nodi 'Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Cyngor a Gofynion Rhagnodedig (Cymru) 2013' ar gyfer 2014/15.**
- 2.2 Yn ddarostyngedig i ganlyniad yr ymgynghoriad cyfredol, i fabwysiadu'r darpariaethau o fewn y Rheoliadau uchod ynglŷn â'i Gynllun am y flwyddyn ariannol 2014/15 fel cynllun lleol y Cyngor wedi 01/04/2014, gyda'r amodau canlynol ynghylch yr elfennau disgrisiwn yn gyson gyda threfn 2013/14.**
- 2.3 Gweithredu diystyrwch o 100% i bensiynau anabledd rhyfel a phensiynau gweddwon rhyfel ar gyfer pensiynwyr a hawlwyr oed gweithio fel ei gilydd.**
- 2.4 Peidio cynyddu'r cyfnodau estynedig o ostyngiadau i bensiynwyr a hawlwyr oed gwaith o'r pedair wythnos safonol sy'n y Cynllun Rhagnodedig.**
- 2.5 Peidio cynyddu'r cyfnod ôl-ddyddio i bensiynwyr a hawlwyr oed gwaith o'r tri mis safonol sydd wedi'i nodi ar hyn o bryd yn y Cynllun Rhagnodedig.**
- 2.6 Lle'n briodol, fod y Cyngor yn dirprwyo'r grym i'r Pennaeth Cyllid, mewn ymgynghoriad gyda'r Aelod Cabinet dros Atal Tlodi, i wneud mân addasiadau i'r cynllun yn dilyn yr ymgynghoriad, ar yr amod na fydd yn newid sylwedd y cynllun.**

3. Gwybodaeth Gefndirol

- 3.1 Adroddwyd i'r Cyngor llawn ar 24 Ionawr 2013 fod Deddf Diwygio Lles 2013 yn cynnwys darpariaethau i ddiddymu Budd-dal y Dreth Gyngor ar 31 Mawrth 2013. O'r 1 Ebrill 2013, bu i gyfrifoldeb am drefnu cymorth tuag at dalu'r Dreth Cyngor a'r cyllid sydd ynghlwm â hi gael ei drosglwyddo o'r "DWP" i awdurdodau lleol yn Lloegr ac i Lywodraeth yr Alban a Llywodraeth Cymru.**
- 3.2 Roedd y rheoliadau gwreiddiol ar gyfer cynllun 2013/14 yn cyfyngu'r cymorth i 90% o'r dreth, ond yn Ionawr 2013, cyflwynodd Llywodraeth Cymru reoliadau yn diwygio'r cynllun i allu darparu cymorth cymaint â 100% o'r dreth i'r hawlwyr ac yn ariannu rhan helaeth o'r gost berthnasol.**
- 3.3 Cyfeiriwyd mewn adroddiad i'r Cyngor llawn ar 24 Ionawr 2013 at Reoliadau Cynlluniau Gostyngiad Treth Cyngor 2012 a rheoliadau diwygiedig 2013. Rheoliadau ar gyfer gweithrediad blwyddyn ariannol 2013/14 yn unig oedd y rheini a rhaid i'r Cyngor llawn benderfynu mabwysiadu'r cynllun o'r newydd ar gyfer 2014/15 yn unol â rheoliadau newydd gymeradwywyd gan Lywodraeth Cymru ar 26 Tachwedd 2013.**

- 3.4 Mae'r rheoliadau am 2014/15 eto yn cynnwys darparu cymorth hyd at 100% o'r dreth cyngor. Fel y nodwyd pan gyflwynwyd y mater yma yn Ionawr, mae'r rheoliadau yn rheoli gweithrediad cynlluniau gostyngiadau ar draws Cymru gyfan ac wedi'u cynllunio i sicrhau bod pob awdurdod lleol yn cyflwyno cymorth i drethdalwyr Cymreig ar ffurf gyson.
- 3.5 Mae gwaith yn mynd yn ei flaen i lunio cynllun a rheoliadau gwahanol ar gyfer 2015/16 ymlaen. O Ebrill 2015, mae'n bosib na fydd modd darparu cymorth 100% tuag at dalu'r dreth, fel sy'n gyfredol. Darperir mwy o fanylion fel y bydd trafodaethau yn datblygu.

4. Cynllun Gostyngiadau 2014/15

- 4.1 Deallwn fod Cyfarfod Llawn o Gynulliad Cenedlaethol Cymru ar 26 Tachwedd 2013 wedi cymeradwyo'r 'Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor a Gofynion Rhagnodedig (Cymru) 2013' a'r 'Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor (Cynllun Diofyn) (Cymru) 2013', fel y'i cyflwynwyd gan Lesley Griffiths (y Gweinidog Llywodraeth Leol) ar ran Llywodraeth Cymru. Deallwn fod y rhain fwy neu lai fel rheoliadau llynedd a'u bod yn dynodi prif agweddau'r cynllun i'w fabwysiadu gan holl gynghorau Cymru.
- 4.2 Mae disgrisiwn cyfyngedig o dan y Cynllun Rhagnodedig i gynghorau ystyried y 3 elfen dewisol penodol canlynol. Mae'r elfennau disgrisiwn yma'n fwy hael na'r cynllun cenedlaethol.
- 4.3 Cynyddu'r diystyrwch o bensiynau anabledd rhyfel a phensiynau gweddwon rhyfel, ar gyfer pensiynwyr a phobl oed gwaith fel ei gilydd.

Ar hyn o bryd, mae £10 cyntaf pensiwn anabledd a phensiwn gweddwon rhyfel wythnosol yn cael ei ddiystyru dan y rheoliadau. Fodd bynnag, mae gan awdurdodau lleol ddisgrisiwn i ddiystyru hyd at 100% o'r gwir swm dros y £10 cyntaf. Ers 1 Ebrill 1996, penderfynodd Cyngor Gwynedd, fel y mwyafrif o Awdurdodau eraill yng Nghymru, ddiystyru 100% o bensiynau rhyfel dros £10. Yn 2013/14, amcangyfrifir y bydd y diystyrwch hwn o bensiynau rhyfel yn costio £30,000 i'r Awdurdod mewn gostyngiadau Treth Cyngor. Dyma yw sefyllfa 2013/14, felly mae'r ddarpariaeth berthnasol eisoes wedi'i gynnwys yn y gyllideb sylfaenol ac yn strategaeth ariannol 2014/15.

Mae argymhelliad 2.3 yn yr adroddiad hwn yn argymhell bod caniatáu'r disgrisiwn lleol hwn yng Ngwynedd yn parhau.

- 4.4 Cynyddu'r cyfnodau estynedig o ostyngiadau i bobl oed gwaith o'r pedair wythnos safonol wedi iddynt ddychwelyd yn ôl i'r gwaith, hynny os iddynt fod wedi derbyn budd dal perthnasol am o leiaf 26 wythnos.

Ni cheir unrhyw gyfyngiad ar y cyfnod hiraf gallant gael eu hymestyn iddo ond byddai goblygiadau ariannol. Amcangyfrifir fod cost 4 wythnos safonol o gyfnod estynedig yn £20,000.

Mae argymhelliad 2.4 yn yr adroddiad hwn yn argymhell peidio addasu'r pedair wythnos o gyfnod estynedig sy'n y Cynllun Rhagnodedig.

- 4.5 Cynyddu'r cyfnod ôl-ddyddio cais hwyr tu hwnt i'r cyfnod tri mis safonol. Ni cheir unrhyw gyfyngiad ar y cyfnod hiraf gallant gael eu hymestyn iddo. Amcangyfrifir mai £28,000 yw cost caniatáu'r ôl ddyddio cyfredol (3 mis).

Mae'r Cynllun Gostyngiadau presennol yn caniatáu ôl-ddyddio ceisiadau hwyr am gyfnod hyd at dri mis. Byddai ymestyn y cyfnod yn cynyddu cost y cynllun.

Mae argymhelliad 2.5 yn yr adroddiad hwn yn argymhell na ddylid cynyddu'r cyfnod ôl-ddyddio o'r tri mis safonol sy'n y Cynllun Rhagnodedig.

- 4.6 Mae'r argymhellion uchod ar gyfer 2014/15 yn unol â threfniadau cyfredol 2013/14. Os fydd y Cyngor yn penderfynu caniatáu elfennau mwy hael i'r cynllun yn lleol (yn 4.4 a 4.5 uchod) yna bydd hynny yn cynyddu cost y cynllun.

5. Ymgynghori

- 5.1 Rwyf wedi derbyn barn, fel y llynedd, y dylai'r Cyngor ymgynghori gyda'r rhai sydd â diddordeb, gan gynnwys y cyhoedd ac awdurdodau sy'n praeseptu. Mae'r ymgynghoriad hwnnw eisoes yn fyw ar wefan y Cyngor yn: www.gwynedd.gov.uk/gostyngiadtrethcyngor
- 5.2 Er bod y cynllun i bob pwrpas fel y llynedd ac oherwydd hynny na ragwelir llw o ymatebion, mae mabwysiadu'r cynllun wrth gwrs yn ddarostyngedig i ganlyniadau'r ymgynghoriad cyfredol, sy'n agored o 29/11/13 tan 10/01/14.
- 5.3 Bu ymarferiad ymgynghori hynod drylwyr a chynwysedig yn Rhagfyr 2012 / Ionawr 2013 ar gyfer cynllun 2013/14.
- 5.4 Yn wahanol i sefyllfa flwyddyn yn ôl, nid oes rheswm na bwriad rwan i ysgrifennu llythyrau at yr holl hawlwyrr yn ymgynghori. Cyfyngir yr ymarferiad cyfredol i ddarparu gwybodaeth a holiadur ar wefan y Cyngor.
- 5.5 Gan nad oes newid o'r cynllun arfaethedig ar gyfer 2014/15 o safbwynt hawl a haeddiant yr hawlwyrr, nid oes rheswm i feddwl y bydd ymateb gwahanol i'r ymgynghoriad mwy ysgafn sydd eisoes ar droed eleni.

6. Asesiad Effaith Cydraddoldeb

- 6.1 Ar wahân i'r ariannu ar lefel y Cyngor, nid yw'r cynllun a gynigir ar gyfer 2014/15 yn cynnwys unrhyw newidiadau sylweddol o'r cynllun sy'n weithredol ar hyn o bryd, felly ni gynhaliodd Cyngor Gwynedd astudiaeth Asesiad Effaith Cydraddoldeb lleol eleni (ddaru ni wneud hynny llynedd pryd roedd newidiadau wedi'u cynllunio).
- 6.2 Mae Llywodraeth Cymru wedi cynnal asesiad effaith 'rheoleiddiol', sy'n cynnwys asesiad effaith cydraddoldeb, ond deallaf roedd y darganfyddiadau a adroddwyd yn unol â'u disgwyliadau.

7. Adnoddau

- 7.1 Mae 'setliad' grant 2014/15 i lywodraeth leol gan Lywodraeth Cymru yn nodi fod y swm sy'n y setliad ar gyfer Gostyngiadau Treth Cyngor ar yr un lefel a llynedd.
- 7.2 Amcangyfrif Llywodraeth Cymru o gost 100% o'r cynllun (adeg yma llynedd) oedd £244m. Bwriad gwreiddiol Llywodraeth Cymru oedd cyllido 90% o'r cynllun, felly mi roddwyd £222m yn 'setliad' 2013/14. Wedyn, talwyd £22m arall drwy grant penodol, ar ôl y newid meddwl hwyr i gyllido 100% yn 2013/14.
- 7.3 Ar gyfer 2014/15 mae'r Llywodraeth yn dweud fod y £244m llawn "yn y setliad", ond ymddengys fod hynny'n aneglur. Mae'r £222m yn dal yno, wrth gwrs, ond does dim trywydd fel tystiolaeth o ychwanegu'r £22m arall (dalwyd drwy grant penodol eleni).
- 7.4 Gan nad oedd 'setliad' 2013/14 yn cynnwys yr holl £244m (dim ond £222m), a gan fod 'setliad' 2014/15 yn cynnwys ymrwymiad i lywodraeth leol gwrdd â chost llawn Gostyngiadau Treth Cyngor (sy'n fwy na £244m), mae'r gwir ostyngiad mewn grant cynnal refeniw Cymreig rhwng y ddwy flynedd (yn genedlaethol) yn agosach at 4% na'r ffigwr 3.5% mae'r Llywodraeth yn cydnabod yn gyhoeddus.
- 7.5 Cost tybiannol y Gostyngiadau Treth Cyngor yng Ngwynedd yn 2014/15 (yn ôl rhaniad tybiannol y cyfanswm SSA rhwng gwasanaethau yn tablau'r setliad amodol) yw £8.961m (swm sy'n cyfateb i'r £244m yn genedlaethol). Yn ogystal a chyfran Gwynedd o'r £22m (£896k), rhaid i'r Cyngor ddygymod efo cost y twf mewn baich achosion, ac oherwydd sefyllfa'r economi amcangyfrifir hynny i fod yn 350k ychwanegol sydd heb ei ariannu gan Lywodraeth Cymru yn 2013/14 ac yn 2014/15. Yn ogystal, nid yw Llywodraeth Cymru am ariannu chwyddiant (bydd cost y cymorth yn cynnyddu cymesur â'r codiad yn y Dreth Cyngor).
- 7.6 Fodd bynnag, gan fod yr holl ariannu perthnasol bellach yn y 'setliad', rhaid i'r Cyngor gyllidebu ar gyfer yr holl gost o'r Gostyngiadau Treth Cyngor yn 2014/15, gan gynnwys y 10%, y twf mewn baich achosion a'r chwyddiant. Mae hynny eisoes wedi'i ystyried yn briodol a'i ffactorio mewn i'r Strategaeth Ariannol sy'n adnabod y bwlch ariannol yng nghyllideb 2014/15 (gweler yr eitem berthnasol ar raglen y Cyngor).

8. Casgliad

Er bod ymarferiad ymgynghori ar droed ac mae'r adroddiad yma wedi'i gyflwyno am gymeradwyaeth, rhaid i'r Cyngor ddilyn y rheoliadau, gyda'r opsiynau prin am newid wedi'i gyfyngu i'r elfennau disgrisiwn a fanylwyd arnynt uchod.